

1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ

Η πολιτιστική διαδρομή είναι ένα επώνυμο τουριστικό προϊόν, το οποίο διαμορφώνεται με βάση ένα συγκεκριμένο συνεκτικό στοιχείο.

Ως εκ τούτου:

- Διαθέτει ένα κεντρικό θέμα /συνεκτικό στοιχείο
- Καλύπτει μια προσδιορισμένη χωρικά περιοχή
- Ταυτοποιείται με μια επωνυμία – Brand- .

Στόχο έχει να αποτελέσει κινητήριο μοχλό για την βιώσιμη κοινωνικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά ανάπτυξη της συγκεκριμένης περιοχής με την προσδοκία:

- Να προσελκύσει επισκέπτες στην ορισμένη περιοχή
- Να δημιουργήσει ευκαιρίες στις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην συγκεκριμένη περιοχή να αυξήσουν τα έσοδά τους και να προσελκύσει νέες.
- Να επιμηκύνει την τουριστική περίοδο.

Προϋποθέσεις για την επιτυχία μιας πολιτιστικής διαδρομής¹:

- i. Υποδομές των αξιοθέατων : μνημεία, μουσεία, χώροι περιήγησης και υποδομές υποστήριξης αυτών²προσπελάσιμες και συντηρημένες,
- ii. Υποδομές διασύνδεσης & περιήγησης: οδικό δίκτυο, μονοπάτια πεζοπορίας, ποδηλατόδρομοι , συγκοινωνίες , πεζόδρομοι, διαδρομές μέσα στην πόλη προσπελάσιμες και συντηρημένες,
- iii. Επιχειρήσεις που προσφέρουν ποιοτικές και εμπλουτίζονται με καινοτόμες, υπηρεσίες και συμμετέχουν στο δίκτυο για την διαχείριση της διαδρομής.

Τα ανωτέρω προτείνονται από πολλούς μελετητές, που έχουν ασχοληθεί με τον ελληνικό τουρισμό³, έχουν συμπεριληφθεί στο νέο εγκεκριμένο κείμενο του ΣΕΣ/ΕΣΠΑ 2014-2020, καθώς και στην πρόταση του Επιχ. Προγράμματος Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα, Καινοτομία- ΕΠΑΝΕΚ , συμπεριλαμβάνονται δε στις προτεραιότητες του Υπ. Τουρισμού για την νέα περίοδο 2014-2020. Για παρόμοιες δράσεις έχει μάλιστα προσδιοριστεί η χρήση των νέων χρηματοδοτικών εργαλείων, που προβλέπουν οι κανονισμοί για την νέα περίοδο⁴, κάτι που θα διευκολύνει την διοχέτευση πόρων από τα ΕΠ και τα ΠΕΠ για την χρηματοδότησή τους.

Όλα όσα διατυπώθηκαν παραπάνω ισχύουν και για τα Αρχαιολογικά Πάρκα. «Αρχαιολογικό πάρκο» είναι μια καθορισμένη σημαντικού μεγέθους έκταση, που περιλαμβάνει πολιτιστικούς πόρους δηλαδή αρχιτεκτονήματα-μέλη κάθε μορφής (ναούς.

¹ Τα α/α 1&2 είναι στην ευθύνη των ΟΤΑ και της κεντρικής διοίκησης το α/α3 του ιδιωτικού τομέα

² Εκδοτήρια εισιτηρίων, τουαλέτες, καταστήματα μουσείων, wifi, χώροι στάθμευσης, σήμανση προσανατολισμού και ενημέρωσης, στέγαστρα, καθαριότητα χώρων κλπ.

³ PRC-MRB & THR 2007, McKinsey 2010, BCS 2013.

⁴ Ολοκληρωμένες Εδαφικές Επενδύσεις (ΟΕΕ/ ΙΤΙ), Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤΟΚ/ CLLD) .

θέατρο, στάδιο, αγορά κλπ) και γενικά ακίνητα στοιχεία αρχαιολογικής και ιστορικής σημασίας αλλά και κινητά στοιχεία, που έχουν βρεθεί επιφανειακά ή μετά από ανασκαφή εντός της έκτασης αυτής. Σε αντίθεση με τη «διαδρομή», εδώ το συνδεδετικό στοιχείο είναι η έκταση και το τοπωνύμιό της. Επομένως το αρχαιολογικό πάρκο μπορεί να περιλαμβάνει στοιχεία διαφόρων περιόδων, τα οποία συνδέονται με την ιστορία της πόλης.

Το αρχαιολογικό πάρκο από την τουριστική σκοπιά, θα πρέπει να οργανώνεται και να λειτουργεί, όπως και η Διαδρομή, ως «τουριστικός προορισμός» και επιτυγχάνει να προσελκύει επισκέπτες, αν οργανωθεί περίπου όπως μια «διαδρομή». Χρειάζεται δηλαδή : όρια , ικανοποιητική προσπέλαση, διαμορφωμένες εσωτερικές διαδρομές (με πολλαπλές επιλογές για αν αποφεύγεται ο συνωστισμός),στάσεις για ξεκούραση και θέα, σήμανση (εξωτερική και εσωτερική), δίκτυα παροχών, συντήρηση ακινήτων και κινητών ευρημάτων, κλπ.Χρειάζεται επίσης , όπως και η «διαδρομή», οργανωτικές ενέργειες για την οργάνωση των επισκέψεων, την προβολή, τη σύνδεση με τις τοπικές επιχειρήσεις κλπ

Η λογική και των Διαδρομών και των Πάρκων είναι ότι : μέσω της οργάνωσης ενός θεματικού «προορισμού» προσελκύουμε επισκέπτες, «ανοίγουμε» δηλαδή τους χώρους με οργανωμένο τρόπο στον Τουρισμό, που είναι ο κύριος τομέας, όσον αφορά στην αναγνώριση των πολιτιστικών πόρων, τη διάδοση της αξίας τους και την εξασφάλιση όχι μόνο εσόδων για την προστασία και επιβίωσή τους στο μέλλον, αλλά και σημαντικών εσόδων στην τοπική οικονομία.

Είναι φανερό, ότι διαδρομές και πάρκα μπορεί και πρέπει να σχεδιαστούν με βάση τους περιορισμούς, που επιβάλλει η προστασία των πόρων, και με την επιστημονική σοβαρότητα, που απαιτεί αφενός η φύση τους και αφετέρου η δυναμική του τουριστική πελατεία

Παρόλα αυτά το εγχείρημα δημιουργίας πολιτιστικών διαδρομών και αρχαιολογικών πάρκων στις περιφέρειες και στα αστικά κέντρα, παρουσιάζει κάποιες προκλήσεις που θα αναφερθούν στην συνέχεια.

2. ΟΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΓΧΕΙΡΗΜΑΤΟΣ

Ο επιτυχής σχεδιασμός και η στη συνέχεια υλοποίηση μιας ολοκληρωμένης δράσης πολιτιστικής διαδρομής και αρχαιολογικού πάρκου προϋποθέτουν την ενεργό συμμετοχή πολλών «παικτών» που θα συνεργαστούν, θα συμφωνήσουν και θα υιοθετήσουν το όλο εγχείρημα. (αποκτώντας την κυριότητα/ownership). **Προϋποθέτουν δηλαδή αποτελεσματικές συνέργειες**

Οι παίκτες αυτοί είναι πρώτιστα οι τοπικοί παράγοντες- αιρετοί των ΟΤΑ κάθε βαθμίδας και οι τοπικοί επιχειρηματίες με τους τυχόν υπερτοπικούς συνεργάτες τους (λχ Tour operators- TOs). Στην συνέχεια αρκετοί φορείς της κεντρικής διοίκησης, που έχουν ρόλο και αρμοδιότητα σε επιμέρους έργα που θα προβλέπει ο σχεδιασμός της Διαδρομής: Υπ. Τουρισμού (Προδιαγραφές επιχειρήσεων, προβολή κ.ο.κ.) , Πολιτισμού (αρχ. Χώροι και μουσεία, προδιαγραφές προϊόντων ομοιωμάτων, ΤΑΠ , δικαιώματα φωτογράφισης κ.ο.κ.) , ΠΕΚΑ (προστατευόμενες περιοχές, δάση και μονοπάτια) , Υποδομών και Μεταφορών (μεγάλοι οδικοί άξονες, λιμάνια, αεροδρόμια) , κλπ., αλλά και φορείς, όπως το ΞΕΕ, ο ΣΕΤΕ, ΜΚΟ με πανελλήνια δραστηριότητα κλπ.

Ο συντονισμός όλων αυτών των φορέων για έργα σχετικά μικρού προϋπολογισμού (θα πρέπει να επιδιωχθεί τα έργα να μην περιλαμβάνουν φαραωνικές κατασκευές που θα αλλοιώσουν τον βιώσιμο χαρακτήρα του εγχειρήματος) δεν είναι αυτονόητος, σε μια κοινωνία μάλιστα που δεν διακρίνεται για την ευκολία συνεργασίας μεταξύ διαφορετικών ομάδων.

Για τούτο, ως λύση προτείνεται η παρουσίαση επεξεργασμένων προτάσεων στις τοπικές κοινωνίες, που θα πρέπει να τις επεξεργαστούν , να διατυπώσουν τις παρατηρήσεις τους και να τις υιοθετήσουν, προκειμένου ο κάθε φορέας- περιφέρεια, ΟΤΑ, φορείς επιχειρήσεων, μεμονωμένες επιχειρήσεις, ΜΚΟ,...- να αναλάβουν τις δράσεις που θα προβλέπονται.

Προκειμένου να εξασφαλιστεί η ικανοποιητική λειτουργία και συντήρηση της Διαδρομής, ως θεματικού τουριστικού προϊόντος απαιτείται η εξ αρχής επιλογή και εγκατάσταση αποτελεσματικού Φορέα Διαχείρισης.

3.ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ

Άρα θα πρέπει να υπάρξει μια ολιγομελής ομάδα σχεδιασμού στο κέντρο που θα μπορούσε να αναλάβει αυτόν τον ρόλο. Προτείνεται να συγκροτηθεί στην ΜΟΔ μια τέτοια ομάδα πλαισιωμένη από στελέχη του υπ. Τουρισμού και του Διαζώματος.

Η ομάδα αυτή θα έχει ως αντικείμενο εργασίας την σύνταξη των εξής:

3.1.Κείμενο περιγραφής των διαφορετικών τύπων πολιτιστικής διαδρομής ή αρχαιολογικού πάρκου που μπορεί ενδεικτικά να αναφέρεται:

- Σε μνημεία κάθε είδους (αρχαία, βυζαντινά , νεότερα, σύγχρονα)
- Σε αστικούς περιπάτους
- Σε θρησκευτικά προσκυνήματα (π.χ. διαδρομή Απ. Παύλου)
- Σε ιστορικά γεγονότα (ναυμαχίες Ναυπάκτου, Ακτίου, Ναυαρίνου, μάχες Φιλίππων, Αμφίπολης κ.ο.κ.)
- Σε μνημεία φυσικού κάλλους
- Σε διαδρομές με επίκεντρο προϊόντα και επαγγέλματα (λάδι, κρασί, γούνα, σαπούνι, κτίστες, ναυτικοί, σφουγγαράδες κ.ο.κ.)

3.2.Τρόπος αναζήτησης από κάθε περιφέρεια του δυναμικού που υπάρχει και αποτύπωσης των έργων/ δράσεων που έχουν χρηματοδοτηθεί κατά το παρελθόν για τις διαδρομές που θα επιλεγούν.

3.3.Τρόπος εντοπισμού των κατάλληλων «παικτών» σε τοπικό επίπεδο.

Το υλικό αυτό θα σταλεί στις περιφέρειες από κοινού από τα υπ. Ανάπτυξης και Τουρισμού που θα συγκροτήσουν μαζί και με το υπ. Πολιτισμού και το Διάζωμα μια επιτροπή παρακολούθησης και συντονισμού του όλου εγχειρήματος. Οι απαντήσεις που θα συγκεντρωθούν από τις περιφέρειες (με την κατάλληλη καθοδήγηση από την τεχνική ομάδα της ΜΟΔ) θα επεξεργαστούν από την επιτροπή και θα κατευθυνθούν οι ανάλογοι πόροι από ΕΠ στα επιμέρους ΠΕΠ. Επίσης η επιτροπή θα φροντίζει για την συνεργασία των Περιφερειών και των υπουργείων σε διαπεριφερειακές διαδρομές- λχ Απ. Παύλος, λάδι, κρασί. Θα παρακολουθεί δε την υλοποίηση των επιμέρους έργων και δράσεων, θα μεριμνά για την εκπόνηση και τήρηση των προδιαγραφών ποιότητας, την κοινή προβολή κ.ο.κ.

3.4. Ενδεικτικός κατάλογος ενεργειών

- Συγκρότηση τεχνικής ομάδας στην ΜΟΔ
- Συγκρότηση επιτροπής παρακολούθησης
- Αποστολή στις Περιφέρειες του υλικού από τεχνική ομάδα
- Υποστήριξη από τεχνική ομάδα στις περιφέρειες για σύνταξη σχεδίων δράσης τους
- Συγκέντρωση απαντήσεων από Επιτροπή παρακολούθησης

- Συνεννόηση ΕΠ με επιμέρους επιχειρ. προγράμματα
- Εξειδίκευση των έργων στα ΠΕΠ και στα ΕΠ
- Προσκλήσεις για τα έργα και τις δράσεις
- Έναρξη υλοποίησης έργων/ δράσεων
- Προβολή των διαδρομών συντονισμένα από υπ. Τουρισμού, ΠΕΠ, ΟΤΑ